

Współpraca z rodzicami w celu podejmowania efektywnych działań wspierających rozwój dziecka.

W ramach obecnej reformy Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu wprowadza przeobrazenie, mające prowadzić do atrakcyjnej i dobrej edukacji, w której współuczestniczą rodzice, zgodnie ze swoimi prawami i naturalnym związkiem z własnymi dziećmi. Obecne warunki sprzyjają zmianom w orientacjach pedagogicznych rodziców i rozwojowi ich współuczestnictwa w procesie nauczania dzieci. Oznacza to większe ich zaangażowanie w sprawy wychowania w szkole, wzięcie współodpowiedzialności za ten proces. Rodzice powinni mieć rzeczywisty wpływ na to, w jaki sposób i z jakimi efektami odbywa się kształcenie ich dzieci.

Obie strony, tj. nauczyciele i rodzice muszą podjąć trud wychodzenia poza stereotypowe zachowania, uczenia się autentycznej współpracy, uwzględniającej podmiotowość obu stron. Szczególna rola pod tym względem przypada wychowawcy. To on daje przykład współdziałania z rodzicami w skali klasy, którą się opiekuje. Zadania te ma wpisane w zakres obowiązków, z których wynika, że w gestii nauczyciela - wychowawcy pozostaje m.in.:

1. Organizowanie spotkań i wywiadówek z rodzicami.
2. Zorganizowanie klasowej rady rodziców.
3. Czynne włączenie rodziców do pracy wychowawczej i dydaktycznej w szkole:
 - omówienie z rodzicami planu pracy wychowawczej i dydaktycznej,
 - włączenie rodziców do prac społecznych i inwestycji w klasie.
4. Organizowanie indywidualnych kontaktów z rodzicami.
5. Organizowanie imprez klasowych dla rodziców.
6. Pedagogizacja rodziców.

Z zadań tych wychowawca może się wywiązywać stosując różne formy współpracy z rodzicami oraz przez umożliwienie im rzeczywistego współdziałania w życiu klasy. Aby zadanie to zostało wypełnione należycie, obie strony muszą mieć świadomość celowości swoich działań. Nadrzędnym celem współdziałania nauczycieli i rodziców jest **dążenie do usprawniania pracy wychowawczej z uczniami**. Udoskonalenie działań wychowawczych dotyczy spraw związanych z wychowaniem i uczeniem się wszystkich uczniów bez wyjątku. Oczywiście szczególne znaczenie ma tu współpraca, obejmująca uczniów, którzy zaniedbują się w obowiązkach szkolnych, nie uważają na lekcjach, są nadmiernie agresywni lub wyciszeni. Inny cel współpracy szkoły i rodziców to **lepsze poznanie przez nauczycieli i rodziców poszczególnych uczniów** tak w środowisku szkolnym jak i domowym. Bez tego typu rozeznania nie może być mowy o sprawnej działalności wychowawczej. Sprzyjają temu w szczególności takie formy kontaktów nauczycieli i rodziców, w trakcie których istnieje możliwość wymiany wzajemnych spostrzeżeń co do zachowania się podopiecznych w domu i szkole. Niezbyt dokładne poznanie uczniów może prowadzić do błędów wychowawczych. Warto w tym miejscu podkreślić, że im częstsze kontakty nauczycieli i rodziców, tym lepsze zrozumienie tych stron.

Innym istotnym elementem usprawnienia pracy wychowawczej w szkole jest **zjednywanie rodziców dla ogółu uczniów**. Chodzi tutaj o tych opiekunów, którzy mają odpowiednie predyspozycje oraz dysponują wolnym czasem.

Osiągnięcie wyżej wymienionych celów uwarunkowane jest spełnieniem pewnych zasad.

Zasada pozytywnej motywacji mówi, że niezbędnym warunkiem skutecznego współdziałania nauczycieli i rodziców jest całkowicie dobrowolny w nim udział, choć wymuszony potrzebą zmian. Jedni i drudzy muszą zdać sobie sprawę z tego, iż są swoimi naturalnymi sojusznikami. Obie strony nie mogą się wzajemnie zastąpić tylko uzupełniać.

Równorzędne prawa nauczycieli i rodziców podkreśla **zasada partnerstwa**. Współpracujący ze sobą rodzice, nauczyciele i środowisko lokalne nie mogą mieć wobec siebie kategoriycznych żądań, nie powinni również próbować się wzajemnie zdominować. Ich wspólny wysiłek wkładany w efektywne wychowanie i edukowanie musi uwzględniać systematyczną wymianę opinii o uczniu zarówno między nauczycielami i rodzicami, jak i samymi nauczycielami w myśl **zasady wielostronnego przepływu informacji**.

Zasada jedności oddziaływań podkreśla konieczność realizowania przez rodzinę i szkołę zgodnych celów w pracy wychowawczej. Aby osiągnąć wytyczone cele współdziałanie rodziców i nauczycieli musi przebiegać rytmicznie, miarowo, zgodnie z **zasadą aktywnej i systematycznej współpracy**.

Współpracę umożliwia także jasne **określenie obszaru kompetencji rodziców i nauczycieli**. Rodzice posiadają prawa rodzicielskie, a więc to oni decydują, jakiej szkole i jakiemu nauczycielowi powierzą swoje dzieci. To rodzice w szczególności ponoszą odpowiedzialność za dziecko, jego zdrowie, rozwój, wychowanie i przygotowanie do samodzielnego życia. Oni też zaspakajają potrzeby materialne i emocjonalne dziecka, oraz ponoszą odpowiedzialność za własną relację z wychowankiem, natomiast nie odpowiadają bezpośrednio za relację dziecka z nauczycielem. Ci ostatni uczą i wychowują powierzonych podopiecznych, odpowiadając za przebieg procesu edukacji, jego efekty, oraz za rozwiązywanie problemów z zachowaniem dziecka. Nauczyciele zajmują się dzieckiem w ramach swojej pracy zawodowej, jednak, z czego muszą sobie zdawać sprawę rodzice, mają istotny wpływ na rozwój i wychowanie dziecka.

Dla dobra rozwoju współpracy rodziców i szkoły należy jasno **wytyczyć obszary współpracy**.

I. Formy współpracy rodziców ze szkołą

Dotychczasowe praktyki aktywizowania rodziców polegały głównie na organizowaniu przez nich pomocy materialnej w ramach pracy rady rodziców, dofinansowaniu zabawy czy wycieczki szkolnej. Jednak teraz stawiane są przed rodzicami zadania wyższej rangi. Dlatego należy ich do tego odpowiednio przygotować.

Największą popularnością wśród rodziców cieszą się następujące formy współuczestniczenia rodziców w edukacji szkolnej dzieci:

- utrzymywanie kontaktu z nauczycielem (udział w zebraniach, rozmowy indywidualne);
- uczestnictwo i współorganizowanie wycieczek, imprez klasowych i szkolnych,
- świadczenie pracy na rzecz klasy, szkoły (dekorowanie klasy, wykonywanie pomocy dydaktycznych, itp.).

Do najczęściej realizowanych form współdziałania szkoły i domu należą **spotkania zbiorowe**.

II. Zebrania z rodzicami

Spotkania organizowane są przeważnie dla matek i ojców uczniów jednej klasy i odbywają się nie częściej niż cztery - pięć razy w ciągu roku szkolnego. Omawiane są na nich sprawy organizacyjne klasy, osiągnięcia edukacyjne uczniów, ich udział w konkursach, oraz napotykanne przez nauczycieli trudności w trakcie nauczania i wychowania, plan pracy wychowawczej, wewnątrzszkolny system oceniania z zachowania i przedmiotów. Na pierwszym nauczyciel dokonuje wyboru Rady Rodziców. Takie zebrania nie muszą być prowadzone w sposób stereotypowy. Mogą przypominać spotkania towarzyskie - jeśli chodzi o formę i sposób ich prowadzenia. Rodzice i nauczyciel mogą siedzieć wspólnie przy stołach zestawionych w prostokąt lub podkowę (są przecież partnerami, którzy chcą osiągnąć wspólny cel), przy kawie, herbacie, ciastkach, w sali odświętnie przystrojonej. W takiej atmosferze łatwiej dyskutować na temat realizacji planu pracy wychowawczej klasy i szkoły, omawiać różne metody nauczania i uczenia się, a także inicjować rozmowę o różnorodnych trudnościach wychowawczych i sposobach ich przezwyciężania.

Dużym uznaniem rodziców cieszyły się spotkania pod hasłem „**Wywiadówka inaczej**”. W

ubiegłym roku szkolnym rodzice i ich dzieci prezentowali swoje hobby, a w tym roku szkolnym rodzice podziwiali swoje pociechy w trakcie występów artystycznych, na aukcji mogli zakupić kartki świąteczne i ozdoby choinkowe.

III. Uczestnictwo, współorganizacja imprez klasowych, szkolnych.

Tego typu spotkania są uzupełnieniem zebrań z rodzicami, umożliwiają one rodzicom przekonanie się, że życie w szkole wcale nie jest monotonne i nie sprowadza się wyłącznie do nauki. Są także okazją do lepszego poznania swych dzieci i panującej w szkole atmosfery. Dostarczają one rodzicom wiele przeżyć emocjonalnych. Do tego typu zebrań należą spotkania z okazji uroczystości i imprez klasowych. Inicjatorem i organizatorem przeważnie jest wychowawca, a współorganizatorami są rodzice. Ważne jest, aby w całe spotkanie zaangażować możliwie dużą liczbę uczniów, którzy występując przed rodzicami, nabierają większego zaufania we własne siły, a opiekunom dostarczają pozytywnych wzruszeń. Od kilku lat bardzo popularne w naszej szkole jest integracyjne spotkanie, które odbywa się pod koniec roku szkolnego pod nazwą „**Biesiada rodzinna za Sanem**”. Celem imprezy jest zdobycie środków na rzecz szkoły, dożywianie uczniów itp. Nauczyciele już od stycznia pozyskują sponsorów, planują atrakcyjny przebieg. W tak dużym przedsięwzięciu aż się prosi o większe zaangażowanie rodziców, ponieważ jest to impreza organizowana głównie z myślą o ich dzieciach.

IV. Spotkania dotyczące trudności wychowawczych

Zarówno nauczyciele, jak i rodzice mają bardzo często do czynienia z dziećmi sprawiającymi kłopoty wychowawcze. Jest wiele spraw, które wykraczają poza kompetencje zawodowe i możliwości nauczyciela. Wtedy może on zwrócić się o pomoc do różnych specjalistów, np. psychologów, pedagogów szkolnych, przedstawicieli nauki, kultury, resortów zdrowia, członków stowarzyszeń. Udzielają oni informacji na interesujące rodziców tematy, mogą też podjąć się bezpośredniej pracy z rodzicami, m.in. rozstrzygnięcia niektórych kwestii spornych, a także inicjowania wśród nich dyskusji w zakresie różnych problemów wychowawczych. Taka praca specjalistów ma miejsce na wspólnych spotkaniach organizowanych dla rodziców dzieci z jednej klasy. Osobą prowadzącą takie zajęcia może być rodzic - ekspert. Zawody rodziców, ich wiedzę można także wykorzystać na lekcjach. Dyrektor umawia się z ekspertami, których na przykład rozpozna na wywiadówkach i nawiązuje z nimi współpracę. Może ona dotyczyć pogadarek przeprowadzonych przez mamę - dentystkę, prawnik opracuje cykl lekcji na temat np. praw człowieka, praw dziecka i praw ucznia.

V. Szkolenia dla rodziców

Spotkania tego typu dotyczą szerokiej rzeszy rodziców dzieci z różnych klas. Mogą nimi być prelekcje, w czasie których wygłaszane są wykłady, a słuchacze często zadają prelegentowi pytania, niekiedy może dojść do ożywionej wymiany opinii i stanowisk. Inną formą tego typu spotkań są konferencje, czyli spotkania seminaryjne lub dyskusyjne, podczas których zaproszony gość wprowadza rodziców w interesującą ich problematykę, zadaje pytania zachęcające do czynnego udziału w dyskusji oraz kieruje jej przebiegiem. Takie seminaria mają wyraźną przewagę nad prelekcjami, gdyż pobudzają rodziców do aktywności werbalnej. Tematy referowane i omawiane podczas szkoleń mogą wykraczać poza problematykę ściśle pedagogiczno - psychologiczną i dotyczyć m.in. zagadnień odżywiania, ubierania się dzieci, ich ochrony przed wypadkami drogowymi. Prelegentem może być pracownik szkoły np.: nauczyciel prowadzący zajęcia z gimnastyki korekcyjnej, który naświetli rodzicom problem wad postawy u dzieci. W ramach takiego szkolenia dla rodziców **9 kwietnia** odbędzie się spotkanie z psychologiem A. Chytlą i pedagogiem K. Bajgier, które podpowiedzą jak rozmawiać z dzieckiem żeby nas słuchało, jak reagować na niewłaściwe zachowania dziecka, jak pomóc dziecku w sytuacji stresowej.

Nie można oczywiście oczekiwać od razu tego, iż w wyniku przeprowadzonego szkolenia nastąpi w rodzicach radykalna zmiana w ich dotychczasowym postępowaniu z dziećmi. Jednak na pewno rodzice uświadomią sobie popełniane błędy oraz dostrzegą znaczenie określonych form

oddziaływań wychowawczych. Poza tym będą zmobilizowani do sięgnięcia po literaturę psychologiczną, pedagogiczną lub inną fachową. .

VI. Zbieranie opinii rodziców o szkole

Nowoczesna i przyjazna dziecku szkoła nie może obejść się bez głosu doradczego rodziców. Mają oni prawo ocenić pracę szkoły i wypowiedzieć się na temat wzajemnych oczekiwań i dążeń. Sposoby zbierania opinii mogą być różne, jednym z nich jest ankieta. Po jej opracowaniu zainteresowani powinni być powiadomieni o jej wynikach i sposobie ich wykorzystania.

VII. Dbalność o wygląd klasy

Współpraca rodziców ze szkołą w kwestii wyglądu klasy jest bardzo widoczna, szczególnie na etapie nauczania zintegrowanego. Dziecko, wkraczające w progi szkoły, pozostaje na tym etapie nauczania pod baczna kontrolą rodziców, którzy odprowadzając je do szkoły i klasy mogą dokładnie przyjrzeć się warunkom, w jakich uczą się ich dzieci. Jeśli opiekunowie nie są zadowoleni, wtedy powinni zaangażować się w pracę na rzecz klasy, np. pomalować ściany, zawiesić kolorowe firanki, okleić stare meble. To spowoduje, że sala stanie się bardziej przytulna. Aktywność rodziców w tym zakresie maleje w wyższych klasach szkoły podstawowej, jednak nie wygasa zupełnie. Dużą rolę w tym względzie odgrywa wychowawca, który w razie konieczności odpowiednią postawą może zmobilizować rodziców do działania. Mogą się oni włączyć do przygotowania np.: dekoracji do przedstawienia czy pomocy naukowych.

Uzupełnieniem i wzbogaceniem zbiorowych kontaktów nauczycieli i rodziców są **spotkania indywidualne**. Podczas takich rozmów można poddać głębszej refleksji sposoby zachowania się konkretnego ucznia, warunki jego życia w domu, powodzenia lub niepowodzenia w szkole, wybór dalszego kształcenia itp. Kontakty osobiste nauczycieli i rodziców stanowią dużą pomoc w ustalaniu właściwego postępowania z danym uczniem i w unikaniu błędów, na jakie narażeni są w swej pracy tak i ci pierwsi, jak i drudzy. Dlatego należy dążyć do rozwijania współpracy szkoły i domu w tej formie. Do najbardziej popularnych typów spotkań indywidualnych należą: konsultacje, wizyty domowe, rozmowy telefoniczne i kontakty korespondencyjne.

Konsultacje

Konsultacje odbywające się w szkołach nie polegają na udzielaniu rad i wskazówek w formie pouczeń. Są to rozmowy na temat wychowania i uczenia się. Odgrywają one doniosłą rolę w rozwiązywaniu problemów, jakie nurtują rodziców i nauczycieli. Ważne jest, aby w trakcie rozmowy wytworzył się klimat wzajemnego zaufania. Może zbudować go nauczyciel, zadając rodzicowi pytania otwarte. Nie zawsze się to jednak udaje, ponieważ rodzice są różni, kontakty z jednymi mogą być sympatyczne, z innymi nie. Po spotkaniach z niektórymi nauczyciel może czuć satysfakcję, mieć poczucie, że znalazł z nimi wspólny język, lecz zdarza się i tak, że nie będzie w stanie zrozumieć: irytacji, złości czy lęków rodzica. Nie zawsze się jednak zdarza, że spotkania indywidualne ograniczają się do z góry zaplanowanych konsultacji. Często rodzice chcą lub powinni porozmawiać z nauczycielem w innym terminie. Pozostaje problem miejsca rozmowy. Nie może być ona przeprowadzona na szkolnym korytarzu, wśród biegających i krzyczących dzieci, czy też w pokoju nauczycielskim, wśród ciekawskich spojrzeń innych nauczycieli, i wśród ich rozmów na różne tematy. Dlatego szkoła, której zależy na rozwijaniu kontaktów z rodzicami, musi postarać się o wygospodarowanie oddzielnego kąca (najlepiej pokoju) do rozmów nauczycieli z rodzicami.

Wizyty domowe.

Osobliwą formą spotkań indywidualnych są wizyty domowe. Głównym ich celem jest bliższe i bezpośrednie poznanie warunków, w jakich mieszkają i uczą się uczniowie, oraz nawiązanie osobistego kontaktu ze wszystkimi członkami rodziny. Mają więc duże znaczenie wychowawcze. Zazwyczaj z wizytą do domu ucznia udaje się nauczyciel w towarzystwie np. pedagoga szkolnego. Osoby te odwiedzają mieszkanie ucznia nie tylko jako przedstawiciele szkoły, ale także jako doradcy jego rodziców, oraz jako jego przyjaciele, sprzymierzeńcy. Dlatego nie powinny one

koncentrować się tylko na negatywnych cechach ucznia, wręcz przeciwnie, należy eksponować zalety dziecka. Składanie wizyt przez nauczyciela jest szczególnie pożądane w domach rodziców, których dzieci chodzą do niższych klas szkoły podstawowej, gdyż trzeba jak najwcześniej rozpoznać środowisko i warunki domowe ucznia. Celem odwiedzin jest nawiązanie ścisłej współpracy domu i szkoły i znalezienie konkretnych rozwiązań w kwestii problemów wychowawczo - dydaktycznych dręczących wychowawcę i rodziców.

Rozmowy telefoniczne.

Istotnym i wcale nierzadkim uzupełnieniem indywidualnych form współdziałania nauczycieli i rodziców są rozmowy telefoniczne. Nie ograniczają się one tylko do usprawiedliwień ze strony rodziców dotyczących niemożności uczestniczenia w zebraniu czy też do informacji o wypadkach losowych. Często mają one na celu wymianę informacji o uczniu. I tutaj nauczyciel musi znowu pamiętać o tym, aby nie mówić o wychowanku samych złych słów. Rozmowy telefoniczne wychowawcy z przedstawicielem np. „trójki klasowej” mogą też dotyczyć spraw organizacyjnych, pewnych ostatecznych ustaleń czy nowych okoliczności (wyjścia, imprezy, itp.).

Kontakty korespondencyjne.

Interesującym rodzajem indywidualnych form współdziałania nauczycieli i rodziców są kontakty korespondencyjne. Stanowią one uzupełnienie konsultacji, wizyt domowych, zebrań. Najczęściej stosowanym jest wpis do dzienniczka ucznia lub zeszytu przedmiotowego, list oraz pisemna relacja o wynikach w zachowaniu i nauce dziecka.

Wadą korespondencji prowadzonej za pomocą dzienniczka ucznia czy zeszytu jest to, że „prawie w każdym przypadku to uczeń jest jej pierwszym czytelnikiem. Ponieważ szkoła przy wszystkich swoich funkcjach jest również szkołą kultury kontaktów międzyludzkich, szacunku i życzliwości, trzeba zdecydować, czy jest to przykład uczący dobrych manier. Jeśli nie, koniecznie należy to zmienić .

Korespondencja szkoły z rodzicami powinna:

- być opatrzona wszystkimi elementami wzajemnego szacunku,
- dotyczyć wszystkich ważnych dla rodziców wiadomości, a nie tylko złych,
- zawierać konkretną informację, napisaną jasnym językiem,
- być poufna, jeżeli zawiera treść przeznaczoną „tylko dla dorosłych”.

Nawet jeśli nie od razu, to na pewno po jakimś czasie, także rodzice odpowiedzą w podobnej formie. A dla ucznia będą to przykłady szacunku i kultury we wzajemnych kontaktach.”

Działalność w Radzie Szkoły

Rada rodziców to organ doradczy nauczycieli, który stawia sobie za cel m.in. włączenie ogółu rodziców do współdziałania w spełnianiu trzech podstawowych funkcji szkoły: opiekuńczej, dydaktycznej i wychowawczej. Cel ten wyznacza więc różnorakie zadania Radzie Rodziców, które nie ograniczają się tylko do zaspakajania potrzeb materialno - bytowych (np.: przeprowadzenie remontu czy pomoc uczniom będącym w trudnej sytuacji materialnej). Składową częścią Rady Rodziców jest Klasowa Rada Rodziców. To ona spełnia zalecenia i uchwały ogólnoszkolnego aktywu komitetu rodzicielskiego oraz działa w ścisłym porozumieniu z pozostałymi rodzicami uczniów danej klasy i wychowawcą.

Rodzicom powinno zależeć na aktywnej reprezentacji, która formalnie włączy się we współdecydowanie o organizacji szkoły. Dobry klimat służy powołaniu takiej Rady, na której:

- decyzje zapadają wspólnie: podejmują je rodzice, nauczyciele i uczniowie,
- nie tworzy klimatu rywalizacji nauczyciele - rodzice,
- kształtuje poczucie współodpowiedzialności, a nie recenzowania czy krytyki”.

Przed wyborami do Rady Szkoły może być prowadzona kampania wyborcza. Same wybory będą tajne, powszechne, równe i bezpośrednie. Kiedy członkowie rady zostaną wybrani, muszą przygotować się do wspólnej pracy poprzez zintegrowanie, poznanie podstawowych przepisów prawa i przygotowanie planu pracy.

Współdziałanie w pracy dydaktycznej szkoły

Odpowiedzialność za poziom szkolnych osiągnięć uczniów ponoszą przede wszystkim nauczyciele, ale rodzice mogą im pomóc w podwyższaniu wyników nauczania. Dlatego też rodzice w środowisku domowym powinni łagodzić wszelkie uprzedzenia dzieci do szkoły czy nauczycieli. Rodzice też muszą pamiętać o tym, że rygorystyczne nakłanianie dzieci do wykonywania zadań przynosi odwrotny skutek. Należy więc pociechy umiejętnie nakłaniać do działań. Zapewnienie dzieciom odpowiednich warunków do nauki i odrabiania lekcji ma także bardzo duże znaczenie dla ich postępów w nauce. Oprócz tego opiekunowie muszą pamiętać o okazywaniu ciągłego zainteresowania jego postępami w nauce. Jeśli zdarzy się, że dziecko przyniesie do domu ocenę niedostateczną, rodzic powinien na tę sytuację odpowiednio zareagować i okazać zrozumienie dla problemów syna czy córki oraz wspólnie szukać dróg ich rozwiązania.

Organizowanie czasu wolnego uczniów

Rodzice mogą i powinni dopomóc dzieciom w organizowaniu wolnego czasu. Od sposobu jego wykorzystania zależą nie tylko ich osiągnięcia w szkole, ale także ich prawidłowy rozwój społeczny. Dobrymi sposobami wypoczynku i rozrywki są: gry i zabawy na świeżym powietrzu, spacer, wspólne wyjścia do kina czy teatru, na koncert, rozmowa, wspólne kultywowanie tradycji rodzinnych, wykonywanie drobnych prac domowych, itp. Uczniowski czas wolny można zagospodarować zajęciami pozalekcyjnymi, w organizację i prowadzenie których mogą aktywnie włączyć się rodzice. Bez ich udziału nie można sobie wyobrazić organizacji przeróżnych doraźnych akcji szkolnych.

Nie brakuje form współpracy szkoły z rodzicami, pozostaje kwestia chęci i możliwości ich poszerzenia. Omówione formy współpracy nauczycieli z rodzicami nie wyczerpują zapewne problemu ani nie są czymś nowym. Wspomina się o nich od dawna, lecz wcześniej w większości istniały tylko teoretycznie. Jednak obecnie mogą być one odświeżone i przybrać właściwy, dostosowany do potrzeb kształt. **Wciąż należy pamiętać, że „dobra współpraca z rodzicami jest znacznie lepszym wsparciem dydaktycznym niż komputery i multimedia razem wzięte. W dobrej współpracy tkwi tajemnica sukcesu szkoły”.**

Pomysły w kwestii współpracy szkoły i domu można mnożyć, a dobrym źródłem inspiracji w tym względzie może być m.in. książka Ireny Dzierzgowskiej „Rodzice w szkole” CODN, Warszawa 1999